

פנינים ומאמרים יקרים
פועלת רבנית תורה רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל

להזדרזת נתן

גליון ק"כ (שנה ג') ♦ פרשת תצוה ♦ חודש אדר א' שנת תשפ"ד לפ"ק

משפחה אהרן פרחון בשמחה

תורת נתן

פנינים מספר
"להורות נתן" על התורה

הטעם שציוה הקב"ה לחקוק שמות כל שבטי ישראל על שני כתפיו

הטעם שלא הקריבו שום קרבן על מזבח הקטורת אלא פעם אחת בשנה

וכפר אהרן על קרבתו אתה בשנה מדם חטאת הפפרים אתה בשנה נכפר עליו לדתיתם קדש קדשים הוא לה' (ל. י.) י"ל הטעם שלא הקריבו שום קרבן על מזבח הקטורת אלא חטאת הכיפורים פעם אחת בשנה בלבד. וי"ל דהנה רש"י פירש שחטאת הכיפורים בא לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, וא"כ הוכרח להיות הקרבתו במקום הפנימי ביותר כדי שיכפר על כל טומאת מקדש וקדשיו, אף זו שאירעה בפנים במקום קודש הקדשים, שאם יקריב קרבן זה במזבח החיצון א"כ לא יאה בכחו לכפר על הטומאה שאירעה במזבח הפנימי במקום קודש הקדשים.

וה"ש וכפר וגו' מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם, שאחת בשנה יכפר על טומאת מקדש וקדשיו על מזבח זה דוקא, והטעם כי קודש קדשים הוא לה', שהוא המזבח הקדוש ביותר, ומה שיקריב את חטאת הכיפורים לכפרת טומאת מקדש וקדשיו לא יועיל לכפר על טומאה שאירעה במזבח הפנימי, כי ההקרבה במקום שקדושתו פחותה אינה מועלת לכפר למקום שקדוש יותר, וע"כ הוצרך לכפר דוקא בפנים במקום קודש הקדשים.

ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון (כה. י.). פירש"י שיהא רואה הקב"ה השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם.

י"ל דהנה הכהנים נבחרו משבט לוי דיקא, וא"כ ס"ד שהם יתגאו על שנבחרו יתר על כל שבטי ישראל. וע"כ צוה הקב"ה לחקוק שמות כל שבטי ישראל על לבו ויהא לו לזכרון תמיד שהוא אינו אלא שלוחא דידן לעשות עבודת ה', ולכל השבטים חלק בעבודת בהמ"ק.

ריח ניחוח - כענין הנאת הריח שהוא ההנאה הרוחנית ביותר

לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לָהּ (כז. מא). הנה קבלת הקרבן לרצון לפני ה' נקרא ריח ניחוח, דכמה מיני הנאות יש, וההנאה הרוחנית ביותר הוא הריח, וכמו שאמרו (ברכות מג.) מנין שמברכין על הריח, שנאמר (תהלים ק.) כל הַנְּשָׁמָה תְהַלֵּל יְ-הוָה שהנשמה נהנה ממונו, ולגבי הקב"ה הכל גשמי, ומ"מ כשרוצים לשבר לאזון הנאת הקב"ה כביכול, אומר ריח ניחוח כענין הנאת הריח שהוא ההנאה הרוחנית ביותר.

יפה נדרשת

העמדת הבימה באמצע בית הכנסת ולא ליד הארון קודש במזרח

כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. ולכן הבימה המוכנת לקריאת התורה והגית בו יומם ולילה היא דוגמת מזבח העולה, זאת תורת העולה הוא העולה, שהוא נוהג ג"כ ביום ובלילה תמיד לא יחשו, מקומו הראוי באמצע כמזבח העולה, שיהא לכל נפש לזכות בה בעץ חיים תורה במקום עולה וכו'.

אבל אלו החדשים הרוצים לפטור את עצמם מדברי תורה והגית בו יומם ולילה, בקריאת שמע שחרית וערבית לבד ערב ובוקר, מְדַבְּרִים הקריאה בתורה וללמודה לקטורת, ולא לעולה מְדַבְּרִים הם אותם, לכן מקומו הוא כמזבח הזהב למעלה סמוך לארון הקודש לפני הפרכת, משימים גם את הבימה לקריאת התורה עליה למעלה ראש במקום מזבח הקטורת, כי לדעתם הבזויה השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, זהו כבודו של תורה שלא יזכו בה כולם בשוה, כי דומה למזבח הזהב, ובאמת לא כן הוא, אלא לה' הארץ ומלוואה, מקומה של תורה באמצע להיות יד כולם שוה בה, כל הרוצה לזכות בה תהלתו מלאה בארץ, דומה למזבח הנחושת במרכז האמצעי נתונה, עכ"ל. [וראה בטור או"ח (סי' ק"פ) דפשיטא ליה דהבימה נמצאת באמצע]. (מוצב"ק מברכין תמוז שנת תשי"ו)

וְנִתְּתָה אֹתוֹ לְפָנֵי הַפְּרָכֶת אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הַעֲדוּת לְפָנֵי הַפְּרָכֶת אֲשֶׁר עַל הַעֲדוּת אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה לָךְ שָׁמָּה (ל. י.). נביא כאן את לשונו הזהב של מהר"י אסאד ז"ל ע מה שכתוב בדרך צחות מכאיבה להסביר מנהג המתחדשים - "והנה אמרתי כבר במקום אחר, אשר זה מקרוב חידשו ההמון בעו"ה בהרבה עיירות לשנות מקום הבימה ממקומו הרגיל באמצע ביהכ"ס, ומעמידים אותו למעלה ראש סמוך לארון הקודש, אם אמנם שלא כדן ושלם כתורה עשו, וכל המשנה ידו על התחנות, עכ"ל עלתה על דעתי למצוא טעם על שינוי קודש, מדוע קרה כזה בדורותינו אל.

דהנה במשכן ובביהמ"ק ציוה הקב"ה לעשות שני מזבחות, (א) מזבח הנחושת הוא מזבח העולה להקריב עליה הקרבנות, (ב) מזבח הזהב הוא מזבח הקטורת. והנה זה של זהב משמשים בו רק בכל יום יום ערב ובוקר לשעה קלה, ומקומו של מזבח זה מקטר קטורת בפ' תצוה מבואר ונתת אותו לפני הפרכת אשר על ארון העדות, אבל מזבח העולה של נחושת משמשים בו תמיד יום ולילה ממש כל הלילה עד הבוקר, ומקומו מחוץ לשולחן ומנורה כמעט באמצע המשכן. ובפ' צו כתיב זאת תורת העולה הוא העולה, וידוע מה שדרשו חז"ל (מנחות ק"י)

דבר בעתו

חודש אדר כולו הוא חודש של שמחה

בתענית (כט.) אמרו כשם שמשנכנס אב ממועטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. ויש לרמז בזה, דע"י שמרבין בשמחה בחודש אדר גורמין שלא יצטרכו למעט בשמחה בחודש אב, שהרי חודש אדר הוא חודש שנהפך מיגון לשמחה, ויש בכוחו להפך מיגון לשמחה, כמו כן אנו מקווים שחודש אב שהוא חודש של יגון ואנחה ייפך גם הוא במהרה לשון

המשך בעמוד הבא

שיח מזהר"ן

פנינים מספר
"שיחות מלוא מלכה"

ק"ז הגה"ק רבי שלום חריף ז"ע אבד"ק
לאקענבאך בעמח"ס דברי ר"ש - ט"ז אדר

בתחילה היה רב במדינת אשכנז, אבל כיון שחינוך הבנים והבנות היו בראש מעייניו, ובאותם המקומות נפרץ החנוך הכשר בהשפעת המסכילים, לכן עבר למדינת הגר, ואח"כ נתקבל לאב"ד בק"ק לאקנבאך, ושם שימש ברבנות ט"ו שנים, ושם מנוחתו כבוד עד היום הזה. נפטר בשנת תקפ"ז. חיבר ספר דברי ר"ש שהוא ספר קטן אבל הוא בבחינת מועט המחזיק את המרובה, וקשה מאד ללמוד בו מחמת שהוא נכתב בקיצור נמרץ ובחריפות גדולה, ובנו הגה"ק רבי שלמה זלמן אולמאן ז"ע בעמח"ס יריעות שלמה, שאל אותו פעם למה כתב את ספרו בחריפות גדולה כל כך, הרי אי אפשר ללמוד בו כמיועד והשיב לו אביו הגר"ש חריף, שהוא חיבר את הספר רק לאלו שרוצים להתייגע בדברי תורה, אבל לאותם שאינם הפצים להיות יגיעים בתלמוד תורה, לא בשבילם כתב את הספר. את שני בניו - הגה"ק רבי אברהם אולמן ז"ע אב"ד לאקענבאך והגה"ק בעל יריעות שלמה ז"ע - לא הניח ללכת ברחוב אלא בלויית תלמיד חכם, כדי שלא יראו דבר שאינו הגון, ופעם אחת בא לביתו אדם רשע והסתכל בבניו, ואח"כ נטלם אביהם למקוה וטבלם.

היה תלמיד הגה"ק רבי פנחס הלוי הורוויץ ז"ע בעמח"ס הפלאה עמ"ס כתובות והמקנה עמ"ס קידושין. וגם למד וקיבל תורה אצל הגה"ק המפורסם רבי נתן אדלר ז"ע, שהיה רבו המובהק של החתם סופר ז"ע. בבחרותו היה נקרא בפי הבחורים בתואר ראש ישיבה, כמו שהיה נהוג באותם הימים לננות בתואר חשוב זה את הבחור הטוב ביותר בישיבה. זכה להתפלפל עם הגה"ק מהרי"ט אלגאזי ז"ע כשבא לאסוף ממנו בגולה בפרנקפורט לטובת עניי ארץ ישראל, ובבחרותו כבר זכה לעסוק בדברי תורה עם הגה"ק השאגת אריה ז"ע.

סיפר לי רב מווינען שהיה פעם בלאקנבאך, ופגש שם גוי זקן מופלג שסיפר לו, שפעם אחת ביקשו הרשעים בימי המלחמה להחריב את בית הקברות בלאקנבאך, ובא אליו בחלום יהודי זקן בבגדים לבנים והבטיח לו אריכות ימים אם ישמור על בית הקברות, והנה הוא עודנו חי וזכה להארץ ימים, והוסיף הגוי שהוא חי כבר יותר מדי.

השחתי שבזה יתפרש הפסוק (משלי י. כז) יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה. דהנה הגוי כשהוא מזקין יש לו צער מזה שהוא זקן, כי אין לו כבר כח לעשות עבירות, ולזה שנות רשעים תקצורנה, שהגוי מבקש לקצר את ימיו ושנותיו, אבל היהודי כשהוא זקן הוא רוצה לחיות עוד הרבה ימים ושנים, יראת ה' תוסיף ימים, כי רוצה לעשות עוד מצות ומעשים טובים. וכענין שמספרים מהגה"ק רבי הלל מקאלמייא ז"ע שביקר בעיר הבירה פעסט, ופגש בגוי זקן היושב על הגשר ובוכה, ושאלו מפני מה אתה בוכה, והשיב הגוי הזקן בכבי, שעכשיו לא חסר לו כלום, רק הוא מצטער שבהיותו צעיר לימים וכוחו היה במותו, עדיין לא היו כל התענוגות שישנם היום, ועכשיו שכבר ישנם התענוגות הללו, כבר הוא זקן מופלג ואין בו כח לעשותם. וזהו כענין אמרם (שבת קנב.) זקני עם הארץ כל זמן שמוזקנים דעתם מטורפת עליהם, אבל זקני תורה אינם כן, כל זמן שמוזקנים דעתם מתיישבת עליהם, עיי"ש.

גם הכונה באמרם שתלמידי חכמים כל זמן שמוזקנים דעתם מתיישבת עליהם, כי אצל בני ישראל, הוקנים המה יותר חשובים מהצעירים, כמו שדרשו בקידושין (כז.) זקן

המשך בעמוד הבא

ובר מן דן נראה לענ"ד, דמה שכתב המג"א (סי' תקע"ג) דבימים שאין מתענין מצד המנהג חתן מתענה, הכונה שהוא "מנהג שנהגו כן ולא קבוע על פי תקון רז"ל", וכלשון הב"ח (סי' תקע"ג) המובא בקיצור במג"א. ועל פי זה כתב המג"א שם, שהוא הדין ל"ג בעומר ומראש חודש סיון עד שבועות ובימים שבין יוה"כ לפסח לסוכות גם כן מתענה החתן, כיון שלא נזכר בדברי חז"ל שהם בגדר יום טוב, אבל אסרו חג וט"ו באב וט"ו בשבט אינו מתענה כיון שמוזכר בגמרא עין שם. והנה הראשונים דסבירא להו דאסור להתענות ביום י"ד וט"ו דאדר ראשון, היינו משום דמפרשים דמה שאמרו בגמרא מגילה (ה' א) ושיון בהספד ובתענית שאסורין בזה וזוה, היינו אף אם לא קראו את המגילה ב"ד באדר ראשון ובו ביום עיברו (אשר זהו פירושו של הרא"ש שם), אלא דבכל גוונא שיון בהספד ותענית שאסורין בזה וזוה. והרמב"ם (פ"ב מנגילה ה"ג) כתב "ושני הימים אסורין בהספד ותענית באדר ראשון ובאדר שני", וכתב הרב המגיד שם דמקורו מנגילה (ו' א) במשנה אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא קריאת המגילה וכו', ובגמרא בלשון אחרון הכי קתני אין בין י"ד של אדר ראשון לי"ד של אדר שני וכו', הא לענין הספד ותענית זה וזה שיון, והלכות (ה"ף) וכן הלכתא, וכתב רבינו דהוא הדין לט"ו ופשוט הוא עכ"ל. ומבואר דהרמב"ם והרי"ף מפרשים דמה שאמרו בגמרא מגילה (ה' א) דאין בין י"ד של אדר ראשון וכו', לאו דוקא י"ד אלא גם ט"ו. והא דנקט י"ד יש לומר כמו שכתב הב"י (או"ח סי' תרצ"ו) מהגהות מיימוני שכתב בשם סמוק [ובהגהות מיימוני שכתבנו לא מצאתי זה], דלא הזכיר הברייתא ט"ו דשמא נקט אותו שהוא עיקר עיני שם. נמצא דלדעת הראשונים שפסקו שאסור להתענות ב"ד וט"ו של אדר ראשון - אשר הרמ"א (סי' תרצ"ו) כתב דהמנהג כסברתם - דין זה מבואר בגמרא, שאמרו דלענין הספד ותענית זה וזה שיון. ומה שנקט הברייתא אין בין י"ד ולא הזכיר ט"ו, הנה פשוט ליה להרמב"ם והרי"ף דהוא הדין ט"ו וכמו שכתב הרב המגיד ז"ל בהדיא. וכיון שמבואר בגמרא דאסור להתענות ב"ד וט"ו, ודאי דגם חתן אינו מתענה כיון דאסור מדינא...

ולדינא, הנה בהדיא מבואר ברמב"ם ובסמ"ג דגם אדר ראשון אסור בתענית ב"ד וט"ו גם לבני העיריות הקורין ב"ד, ומשום שכך הם מפרשים דברי המשנה והגמרא במגילה (ה' א), ונמצא דלשיטתם התענית אסור מדינא, וכיון דכתב הרמ"א דהמנהג כסברא הראשונה דהיינו כרמב"ם וסמ"ג, איכ' ודאי יש לנהוג כן וגם חתן לא יתענה. והשי"ת יצילנו מן השגיאות ויראנו בתורתו נפלאות.

(שו"ת להורות נתן - חלק יב סימן קי, עיי"ש עוד באריכות)

פריז בעתו

פנינים יקרים מהספר החדש על מסכת שבת - לפי סדר הלימוד של 'דרשו' דהא הנטילה היא רק טלטול בעלמא והעברה ברשות הרבים באמת אסורה, וראיית התויו"ט משתי תינוקות אינו, דהתם בתינוקות אינו טרוד כלל דהא אין לו למול שום תינוק באותו יום, מה שאין כן בלולב דטרוד הוא ליטול לולב, והכי נמי בצדקה וטרוד ליתן צדקה הוי אמש ללולב עכ"ק.

ומעתה תקשי דמה טעם לא נימא גם בצדקה דטעה בדבר מצוה פטור. והנה למאי שכתבו תוס' להלן (ג) ד"ה בבא, דמייירי בכרית, אתי שפיר, דליכא ביה מצוה צדקה, ואף דמפרנסין אותן היינו רק משום דרכי שלום. אולם בס' גור אריה למהר"ל ז"ל רבו של התויו"ט ז"ל כתב דהכא לא שייך טעה בדבר מצוה, דדוקא מצוה דלא תליא בממונן שאפשר שימחול האדם עליה הוא דטעה בדבר מצוה פטור, אבל הכא אם העני ירצה לקבל ליכא מצוה ולא אמרינן בזה דהיכי דשגג בדבר מצוה יהא פטור עכ"ד.

והנה קרוב לסברא זו מבואר בש"ס כתובות (מ) דבאונס שאינה ראויה לבוא בישראל אינו רשאי לקיימה ולא אמרינן עשה דוחה לא תעשה דאי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל, וביארו הר"ן שם דעשה דקיל דאפשר למדחיא

טעה בדבר מצוה' במצוה צדקה

פשוט העני את ידו לפניו. כתב הרע"ב דלהכי נקט הוצאה בלשון עני ועשיר דאגב אורחיה קמ"ל דמצוה הבאה בעבירה אסורה והייבין עליה עכ"ד. וכתב תוס' יו"ט דאפילו למאן דאמר טעה בדבר מצוה פטור וכדלהלן (פ"ט מ"ד) וסוכה (פ"ג מ"ד), הכא שאני שלא ניתנה שבת לידחות אצל מצוה צדקה כלל, מה שאין כן במילה ולולב שניתן לידחות, והכי נמי מסקינן בגמרא להלן (ק"ז). דמודה ר"י בשתי תינוקות אחד של שבת ואחד של שבת ומל של שבת בערב שבת ושל ערב שבת בשבת דחייב, משום דהשתא לא ניתנה שבת לידחות לגבי האי גברא ואע"ג דלגבי תינוקות דעלמא איתיהיב עכ"ד.

ויסוד דברי הרע"ב מבואר במאירי בסוגיין בשם קצת מפרשים, דקא משמע לן דאף על פי שיש צד מצוה בדבר אין מצוה במקום עבירה אפילו בעבירה שמדברי סופרים עכ"ד. ובתוס' הגרע"א ז"ל הקשה על מה שכתב התוס' יו"ט דבלולב ניתן לידחות והלא גם בזה לא ניתן לידחות

המשך "דבר בעתו" ולשמחה. וזהו הכוונה כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה היות שבחודש אב ממעטין בשמחה כך העצה לכך היא שבחודש אדר יהיו מרבין בשמחה, ועי"ז יושפע לחודש אב ג"כ כח ליהפך מיגון לשמחה.

והיוצן דכל החודש הוא חודש של שמחה, ולא דווקא בימי הפורים גופא, וכדכתב במגילת אסתר (ט' כ"ב) וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִתְּנָה לָהֶם מִיְיָ הַשֵּׁמַיִם לְשִׁמְחָה וּמְאֻבָּל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֵּה וְשִׁמְחָה וְגו'. הרי שכל החודש כולו הוא חודש של שמחה.

המשך "שיח מוהר"ן" זה שקנה חכמה. ופירושו בדרך צחות הפסוק (ויג' מה, כג) ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים, פירש"י, מצינו בגמרא (מגילה טז:) ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. ולכאורה מאי טעמא שדעת הזקנים נוחה מיין ישן דוקא, ולא ניחא להו מדברים אחרים. והכוונה, דהנה הצעירים טוענים כלפי הזקנים, שהם הצעירים עדיפים טפי מהם, כי

ניתן לקיים צוואתו הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים ולזכות "למלויני יושר" ול"זכות גדולה בזה ובבא" וכלשון רבינו הגה"ק ז"ע "א"ע בצוואתו הק' על ידי עמדות "גדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

מכון צוואת רבינו זצוק"ל
"וכל מי שיעזור להדפסת הספרים תהא לו לזכות גדולה בזה ובבא"
"וכל מי שיתן ממון להדפסת הספרים אהיה לו למלויני יושר בעוה"ה הכל לפי רצון הבורא"

י"ל על ידי
'מכון להורות נתן' להוצאת והפצת
כתבי רבינו בעל 'להורות נתן' זיע"א
- לקבלת העלון במייל וכן להערות
הצעות - נא לפנות לאימייל
mln0527157594@gmail.com